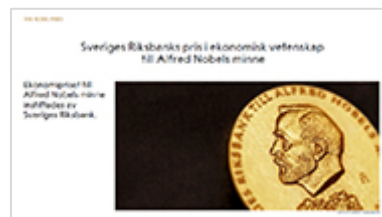

Bildspelsmanus – Ekonomipriset 2021 Naturliga experiment som ger svar på stora frågor

Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne

- År 1901 delades Nobelpriset ut för första gången. Det är ett pris i fem kategorier som instiftades av Alfred Nobel. Kategorierna är fysik, kemi, fysiologi eller medicin, litteratur och fred.
- Alfred Nobel valde alltså inte ekonomi som en av priskategorierna. Istället var det Sveriges Riksbank som i samband med sitt trehundraårsjubileum 1968 instiftade ett ekonomipris till minne av Alfred Nobel.
- Priset delades ut för första gången 1969 och heter Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne.
- Ekonomipriset delas ut samtidigt som Nobelpriset under samma högtidliga former den 10 december.

Vilka belönas med ekonomipriset?

- Ekonomipriset tilldelas den eller de personer (max tre) som utfört ett arbete av framstående betydelse inom ekonomisk vetenskap.
- Pristagarna har analyserat olika samhällsekonomiska problem och hittat sätt för att lösa eller förstå dem.
- Exempel på pristagare är Daniel Kahneman (2002) som har använt forskning från både psykologi och ekonomi för att förstå hur människor fattar beslut, och Elinor Ostrom (2009) som har studerat samarbeten mellan människor kring allmänningar, det vill säga gemensamt ägda resurser. Ostrom har visat att det kan vara bättre att människorna som använder allmänningarna sköter dem tillsammans än att de kontrolleras av staten eller säljs till någon enskild.

Ekonomipriset 2021

- För att kunna fatta bra beslut behöver vi förstå vilka konsekvenser olika val får. Detta gäller för såväl privatpersoner som för politiker.
- Ungdomar kan till exempel fundera på hur en längre utbildning påverkar deras framtida lön, medan politiker vill veta vilka effekter olika reformer har på till exempel arbetslösheten.
- Att svara på frågor om orsak och verkan är inte lätt, eftersom det är svårt att få reda på vad som hade hänt om ett annat val hade gjorts.

- Årets pristagare har visat att det, trots de utmaningar som finns, ändå går att besvara den här typen av frågor genom så kallade naturliga experiment. Nyckeln är att använda situationer där slumpen eller policyförändringar gör att grupper av människor behandlas olika.
- Pristagarnas forskning är till stor hjälp när beslut för samhällets bästa ska fattas.

2021 års ekonomipristagare

- 2021 års ekonomipris går med ena hälften till David Card och med andra hälften gemensamt till Joshua Angrist och Guido Imbens.
- David Card har använt sig av naturliga experiment för att besvara viktiga samhällsfrågor, som till exempel vad som händer med arbetslösheten om vi höjer minimilönen.
- Joshua Angrist och Guido Imbens har visat exakt vilka slutsatser som vi kan dra utifrån orsak och verkan.
- Tillsammans har pristagarna revolutionerat empirisk forskning inom de ekonomiska vetenskaperna. Tusentals forskare världen över använder idag pristagarnas metoder för att besvara frågor som ekonomer tidigare inte kunde svara på.

Naturliga experiment

- Om forskare inom naturvetenskap vill ta reda på vilka effekter en viss medicin har kan de slumpmässigt dela in försökspersoner i två grupper – en som får medicinen och en som får placebopreparat.
- En sådan metod är inte användbar för att till exempel undersöka hur minimilöner påverkar arbetslösheten. Politiker kan inte i forskningssyfte bestämma att en grupp människor ska få mer betalt än en annan grupp för samma arbete. Det är inte etiskt försvarbart.
- Ekonomipristagarnas lösning är istället att använda så kallade naturliga experiment, det vill säga experimentlika situationer som uppstår i verkliga livet. Det kan till exempel handla om hur människor påverkas av redan fattade politiska beslut. En av pristagarna jämförde bland annat hur arbetslösheten i två angränsande amerikanska delstater påverkades av att minimilönerna höjdes i den ena delstaten men inte i den andra.

Att förstå arbetsmarknaden

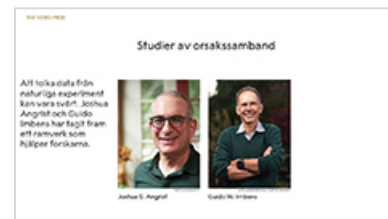
- David Card har i ett antal studier undersökt effekterna av minimilöner, invandring och utbildning med hjälp av naturliga experiment.
- Resultaten av undersökningarna visade att höjda minimilöner och ökad invandring inte ledde till högre arbetslöshet, vilket många trodde.
- Cards studier visade även att satsningar på utbildning har betydelse för hur väl elever lyckas på arbetsmarknaden senare i livet.

- Tack vare David Cards forskning har vi idag en betydligt bättre bild av hur arbetsmarknaden fungerar än vi hade för 30 år sedan.

Studier av orsakssamband

- Joshua Angrist och Guido Imbens har också använt naturliga experiment i sina studier av orsakssamband.
- Data från ett naturligt experiment är dock svåra att tolka. Att till exempel förlänga den obligatoriska skolgången med ett år för en grupp av elever (men inte andra) påverkar inte alla i gruppen på samma sätt. En del skulle ju ha studerat vidare ändå. Går det ens att dra några slutsatser om effekten av att gå ett år längre i skolan?
- I mitten av 1990-talet löste Angrist och Imbens detta problem och visade vilka slutsatser om orsak och verkan som kan dras utifrån naturliga experiment.
- Det ramverk som Angrist och Imbens tagit fram används sedan dess av forskare världen över.

En revolution för empirisk forskning

- Pristagarnas arbeten har visat att det är möjligt att besvara viktiga samhällsfrågor om orsak och verkan med naturliga experiment.
- Deras arbeten kompletterar och förstärker varandra: Angrist och Imbens metodinsikter kring naturliga experiment och Cards tillämpningar visade vägen för andra forskare.
- Pristagarnas gemensamma bidrag har revolutionerat empirisk forskning inom samhällsvetenskaperna, och förbättrat forskarnas förmåga att besvara relevanta frågor av stor vikt för oss alla.

